

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. Загальна теорія держави і права	8
ЛЕКЦІЯ. Теорія держави і права	8
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Теорія держави і права	16
РОЗДІЛ II. Історія держави і права України	19
ЛЕКЦІЯ. Історія держави і права України (від найдавніших часів до Речі Посполитої)	19
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Історія держави і права України (від утворення Запорізької Січі до сьогодення)	43
РОЗДІЛ III. Державне право зарубіжних країн	45
ЛЕКЦІЯ. Державне право зарубіжних країн	45
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Державне право зарубіжних країн	72
РОЗДІЛ IV. Конституційне право України	74
ЛЕКЦІЯ. Основи Конституційного права України	74
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Основи Конституційного права України	92
РОЗДІЛ V. Адміністративне право України	94
ЛЕКЦІЯ. Основи адміністративного права України	94
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Основи адміністративного права України	109
РОЗДІЛ VI. Кримінальне право України	112
ЛЕКЦІЯ. Основні питання кримінального права України	112
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Основи кримінального права України	128
РОЗДІЛ VII. Цивільне право України	134
ЛЕКЦІЯ. Основи цивільного права України	134
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Основи цивільного права України	146
РОЗДІЛ VIII. Сімейне право України	149
ЛЕКЦІЯ. Основи сімейного права України	149
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Основи сімейного права України	159
РОЗДІЛ IX. Трудове право України	162
ЛЕКЦІЯ. Основи трудового права України	162
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Основи трудового права України	183

РОЗДІЛ X. Господарське право України	186
ЛЕКЦІЯ. Основи господарського права України	186
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Основи господарського права України	218
РОЗДІЛ XI. Освітнє право України та міжнародне освітнє право	221
ЛЕКЦІЯ. Освітнє право України та міжнародне освітнє право	221
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. Освітнє право України	255
ВИКОРИСТАНІ ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА	258
ДОДАТКИ (схеми та таблиці)	264

ВСТУП

Побудова правової держави та громадянського суспільства в Україні передбачає суттєве підвищення правосвідомості та правової культури усіх суб'єктів суспільних відносин. Успішне вирішення цього завдання залежить від багатьох факторів, але у першу чергу від рівня освіти в країні. Освіта є основою інтелектуального, культурного, духовного, соціального та економічного розвитку суспільства і держави. Тому формування правової свідомості громадян за допомогою правової освіти і виховання є головним напрямом державної політики.

Правова освіта є складовою частиною системи освіти і має на меті формування високого рівня правової культури та правосвідомості особи, її ціннісних орієнтирів та активної позиції як члена громадянського суспільства, а також сприяє всебічному розвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвитку її розумових та фізичних здібностей, талантів, формуванню громадян, здатних до свідомого суспільного вибору.

На сьогодні в Україні спостерігається тенденція до демократизації суспільства та інтеграції його у європейський простір, унаслідок чого відбуваються зміни і в системі регулювання суспільних відносин, що, відповідно, вимагає знання, розуміння та юридично обґрунтованого застосування правових норм кожним громадянином. Засади подібних знань закладаються у дитинстві. Саме тому реалізація зазначених процесів стає можливою завдяки навчально-виховному процесу у загальноосвітніх навчальних закладах, де відбувається формування особистості, дитина отримує необхідні у житті знання, у тому числі і правові. Правову освіту учні отримують завдяки вивченню низки предметів суспільствознавчого спрямування, що, своєю чергою, призводить до необхідності поширення правової освіти серед самих вчителів-предметників зазначеного напрямку у процесі їх навчальної діяльності у закладі вищої освіти.

Необхідність правової освіти серед майбутніх вчителів була закріплено на державному рівні із прийняттям урядом Програми правової освіти населення та Державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ століття»). У подальшому поданий перелік було розширено низкою інших державних актів, зокрема новою редакцією Закону «Про загальну середню освіту», новим Законом «Про освіту» (2017 р.). Всі ці документи розглядають правову освіту і виховання як процес засвоєння знань про основи держави і права, можливість гармонійного узгодження загальнодержавних, міжнародних та індивідуально-особистісних інтересів, що є реальними тільки за

умови дотримання конституційних норм усіма громадянами. Таке ставлення до права, законних вимог, до Конституції України може сформуватись тільки під впливом систематичної та послідовної діяльності всіх навчально-виховних структур по формуванню правової культури особистості, реалізації змісту її правової освіти.

Сутністю правової освіти є спрямованість на оволодіння правовими знаннями, вміннями й навичками, на формування правосвідомості особистості (аксіологічних уявлень про право), підвищення рівня її правової культури, розвиток правових якостей та виховання законслухняного громадянина з активною громадянською позицією.

Отже, вивчення дисципліни «Правознавство» має на меті формування у студентів знань і складних умінь у галузі права, тобто правових компетентностей. Загалом, під компетентністю ми розуміємо якість особистості, що включає в себе складні уміння, які базуються на знаннях, цінності та досвід, що дозволяє ефективно здійснювати діяльність або певну функцію.

До базових правових компетентностей слід віднести:

- логіко-юридичну – володіння знаннями юридичних термінів та їх визначень, соціально-правових норм, установлювати причинно-наслідкові зв'язки між нормами права, основ загальних методів отримання висновків: дедукції та індукції; тлумачити правові терміни, поняття та застосовувати їх для пояснення соціальних явищ і процесів; осмислювати навчальний матеріал з права, виділяти в ньому головне; аналізувати його, узагальнювати та класифікувати; наводити конкретні приклади застосування даних норм у повсякденному житті, формулювати висновки;

- інформаційно-правову – уміння працювати з джерелами права, накопичувати юридичну інформацію у певній системі; застосовувати прийоми та алгоритми критики джерел права; аналізувати нормативно-правові акти; користуватись довідковою літературою та Інтернетом для самостійного пошуку науково-юридичної інформації з права;

- юридично-мовленнєву – вміння усно і письмово розкривати зміст правових понять з права; вести дискусію на юридичну тематику присвячену праву; застосовувати пояснення, доведення, міркування, узагальнюючу характеристику під час розкриття питань з права;

- практико-орієнтовану – уміння розв'язувати правові задачі-ситуації з права; аналізувати юридичні ситуації, реалізуючи приписи чинного законодавства для правомірної участі у суспільних відносинах; давати правильну правову оцінку окремим доказам, їх сукупності в юридичній справі та в конкретній процесуальній ситуації; орієнтуватися в системі чинного законодавства з права;

- аксіологічно-правову – володіння знаннями критеріїв, ієрархії цінностей, основ загальнолюдських та національних цінностей, знати основні цінності людей, що належать до певної правової культури і застосовувати загальнолюдські та національні цінності як критерії оцінки правових норм, зокрема норм права; усвідомлювати ціннісне значення права як регулятора суспільного життя; керуватися гуманістичною системою цінностей; ідентифікувати себе у системі цінностей сучасного правового суспільства.

Автори цього посібника намагались максимально підлаштувати навчальний матеріал до головної мети – формування у студентів, майбутніх педагогів, зазначених правових компетентностей.

Навчальний посібник «Правознавство» розкриває основні питання загальної теорії держави і права, історії держави і права України, державного права деяких зарубіжних країн та різних галузей вітчизняного права, що є найбільш необхідними саме для фахової підготовки майбутнього педагога. Кожен розділ посібника включає лекцію та практичне заняття. Наприкінці посібника розміщено список використаних та рекомендованих джерел і додатки.